

Vrienden van het Airborne Museum

NIEUWSBRIEF No. 8.

OCTOBER 1982

Utrechtseweg 232
6862 AZ Oosterbeek
tel.: 085-337710, postgironr. 4403641

Redactie:
Drs. R. P. G. A. Voskuil

Beste Vrienden,

Afgelopen september stond, zoals ieder jaar, weer grotendeels in het teken van de herdenking van de Slag bij Arnhem. De belangstelling voor deze herdenking blijft groot. Tijdens de altijd weer indrukwekkende dienst op het Airborne Kerkhof ontdekten we tussen de vele bekenden ook weer talloze nieuwe gezichten. Meer dan 30 oud-strijders waren dit jaar voor het eerst na 38 jaar weer teruggekeerd. Voor velen van hen was het moeilijk om de plaatsen waar zij in 1944 hadden gevochten te herkennen. Tijd en natuur hebben bijna alle wonden in het landschap geheeld. Wat is gebeven zijn de herinneringen en ook al vervagen die in de loop der jaren, zij worden niet vergeten. Nieuwe generaties, die deze ingrijpende periode niet hebben meegemaakt, groeien op. Het is nodig dat ook zij beseffen dat onze vrijheid is bevochten ten koste van zware offers. Naast het Airborne Kerkhof en de vele monumenten, kan ook het Airborne Museum daar in belangrijke mate toe bijdragen. Het is nodig dat dit tot in lengte van dagen zo zal blijven, opdat wij niet vergeten.

Drs. J. Smits, voorzitter.

Thema-middag met lezing en films op 20 november a.s.

Op zaterdag 20 november zal in de Concertzaal aan de Benedendorpsweg te Oosterbeek weer een thema-middag worden gehouden. Het programma ziet er deze keer als volgt uit:
14.00 uur: Lezing van de heer W. Boersma, bestuurslid van de Stichting Airborne Museum, over de radioverbindingen tijdens de Slag bij Arnhem. De heer Boersma zal een overzicht geven van de organisatie van de Verbindingsdienst van de Eerste Britse Airborne Divisie, de gebruikte zendontvang-apparatuur en van de oorzaken van het falen van de verbindingen. De lezing zal worden geïllustreerd met dia's.
15.00 uur: Pauze van ongeveer 20 minuten.
15.20 uur: Vertoning van het originele film-journaal over de Slag bij Arnhem, dat in oktober 1944 in de Britse bioscopen heeft gedraaid.
15.40 uur: Vertoning van de wetenschappelijke film, die in 1967 werd gemaakt door de Stichting Film en Wetenschap te Utrecht. Naast originele opnamen uit 1944 zijn in deze film kaarten verwerkt, waarop met behulp van bewegende pijlen een beeld wordt gegeven van de opmars van de verschillende bataljons tijdens de Slag bij Arnhem.
16.30 uur: Einde van de thema-middag.

Bericht van penningmeester en leden-administratie.

Het verheugt ons U te kunnen mededelen dat de contributie voor 1983 niet wordt verhoogd. Voor een "gewoon lid" blijft de minimum-contributie f 15,-, voor een "gezinskaart" f 25,-. Bij deze Nieuwsbrief treft U een accept-girokaart aan voor Uw contributie-betaling. U kunt ons werk zeer vergemakkelijken door Uw bijdrage vroegtijdig aan ons over te maken. Uw lidmaatschaps-, resp. gezins-kaart wordt U daarna prompt toegezonden. Bezoekers van de thema-middag op 20 november a.s. kunnen ter plekke hun contributie 1983 betalen en hun kaart meenemen. Dat bespaart U moeite en de Vereniging porto-kosten! Bij voorbaat dank voor Uw medewerking. Eventuele opzegging van lidmaatschap dient vóór 1 december te gebeuren. Maar waarom Uw steun staken aan het Museum, dat nu meer dan ooit gebaat is bij een groot leden-aantal van onze Vereniging? U weet dat de helft van alle contributies rechtstreeks aan het Museum wordt afgedragen!

In Memoriam Mr.P.A.Hyatt.

Ons bereikte het bericht dat in zijn woonplaats South Coogee in Australië is overleden ons lid en Arnhem-veteraan Mr.P.A.Hyatt.

Verkoop van souvenirs door de Vereniging werd groot succes.

Tijdens de Airborne Wandeltocht op 4 september j.l. te Oosterbeek heeft de Vereniging voor ruim f 2000,- aan souvenirs verkocht. Daartoe was op het kruispunt bij Schoonoord een stand ingericht, bemand door de dames De Langen en Smit en de heren Smits, Hendriks, De Ruyter en Erik de Ruyter. Aan artikelen van het Airborne Museum werd voor f 1698,85 verkocht. Verkoop van een speciaal voor onze Vereniging door de heer De Ruyter ontworpen sticker leverde een bedrag van f 411,15 op. Tevens werd reclame gemaakt voor de Vereniging, hetgeen 13 nieuwe leden opleverde. Wegens dit grote succes is besloten om tijdens de Airborne Wandeltocht 1983 opnieuw een stand in te richten.

Schenking van dagboek.

Een van onze leden, de heer C. van het Kaar, M.B.E., die in september 1944 als liaison officer was verbonden aan de 43e Wessex Divisie, heeft zijn dagboek, dat loopt van 14 september 1944 tot 3 december 1944, aan onze Vereniging geschonken.

Uitreiking Poolse onderscheidingen in het Airborne Museum.

Op zaterdag 18 september vond in het Airborne Museum een korte plechtigheid plaats, waarbij Captain Z.Gasowski als vertegenwoordiger van de voormalige Eerste Onafhankelijke Poolse Parachutisten Brigade enige Poolse onderscheidingen uitreikte aan vier Nederlanders en vier in Nederland wonende Polen. De burgemeester van de gemeente Renkum, jhr.mr.H.G. van Holthe tot Echten, ontving een Poolse para-badge in goud. Mevrouw A.W.Winkler-Koert van de Stichting "Lest We Forget", de heer W.Boersma van de Stichting Airborne Museum, en de heer A.J.Baltussen van het Comité Driel-Polen kregen een zilveren para-badge. Allen ontvingen de onderscheiding als dank voor het vele werk dat zij hebben verricht voor de organisatie van de jaarlijkse Airborne-herdenkingen. De onderscheidenen zijn allen lid van onze Vereniging.

Dr.Lipmann Kessel schenkt zijn medailles aan het Airborne Museum.

Bij de vele oud-strijders die dit jaar de herdenking in Arnhem bijwoonden was ook de Engelse arts Dr.Lipmann Kessel. Op zondag 19 september bracht hij een kort bezoek aan het Airborne Museum, waarbij hij zijn "medal-set" ten geschenke gaf. In september 1944 was Dr.Lipmann Kessel als arts ingedeeld bij de 16th Parachute Field Ambulance. Na de gevechten werd hij als krijgsgevangene getransporteerd naar Apeldoorn. Hij wist te ontsnappen en werd vervolgens door Nederlandse verzetsmensen naar bevrijd gebied gebracht. Onder het pseudoniem "Daniel Paul" publiceerde hij, samen met John St.John, in 1958 het boek "Surgeon at Arms", dat in Nederland uitkwam onder de titel "Een chirurg valt uit de lucht". Latere herdrukken van dit boek verschenen onder zijn eigen naam.

Uniek instrument aan de verzameling van het Museum toegevoegd.

Het Airborne Museum is onlangs in het bezit gekomen van een zeer bijzonder instrument, dat de naam draagt "Horsa I, C.G. & Weight Determinator" (C.G. staat voor Centre of Gravity = zwaartepunt). Hiermee kon men nauwkeurig vaststellen hoe de lading over een Horsa-zweefvliegtuig moest worden verdeeld. Het instrument bestaat uit een aluminium plaat in de vorm van een lengtedoorsnede van een Horsa. De plaat kan worden bevestigd aan een weegmachine. In de plaat zijn een groot aantal gaatjes geboord, waarin metalen schijfjes van verschillend gewicht kunnen worden geschroefd. De gewichtjes kunnen zodanig over de plaat worden verdeeld dat het geheel in balans is. Door in verhouding dezelfde verdeling toe te passen bij het beladen van de echte Horsa, bereikte men dat het zweefvliegtuig tijdens de vlucht in balans bleef.

In de praktijk ging het beladen van een Horsa vaak echter veel eenvoudiger in zijn werk, zonder dat dit instrument eraan te pas kwam. Dan werd eerst het gedeelte achter de vleugel beladen, totdat het voorwiel van de grond kwam, en vervolgens werd het voorste deel van de Horsa geladen.

Het instrument is erg zeldzaam. Voor zover bekend staat het enige andere exemplaar in het "Museum of Army Flying" in Middle Wallop, Engeland.

Film over de Britse Medische Dienst tijdens de Slag bij Arnhem.

In de eerste week van oktober heeft een filmploeg van "Services Sound and Vision Corporation" van het Britse Ministerie van Defensie opnamen gemaakt voor een film over de medische dienst tijdens de Slag bij Arnhem. De filmploeg werd geassisteerd en begeleid door de Engelse arts Stuart Mawson, auteur van het boek "Arnhem Doctor" (zie: Nieuwsbrief No. 6). De film is grotendeels gebaseerd op zijn ervaringen. Het accent wordt gelegd op de moeilijke en vaak chaotische omstandigheden waaronder de Britse artsen in september 1944 in Arnhem en Oosterbeek hebben moeten werken. De meeste hospitalen en verbandposten lagen in de frontlinie. Electriciteit en water ontbraken in veel gevallen en er was al vrij snel een tekort aan verbandmiddelen en medicijnen. De artsen voerden hun operaties vaak uit met de meest primitieve hulpmiddelen en er moest voortdurend worden geïmproviseerd. Voor jonge artsen zoals Mawson, die nog weinig front-ervaring hadden en nauwelijks waren voorbereid op dergelijke werkomstandigheden, was dit een zware opgave. De film die nu wordt gemaakt is dan ook bedoeld om jonge Britse legerartsen, die een opleiding volgen aan de "Royal Army Medical School" in Aldershot, met dit aspect van hun toekomstig beroep kennis te laten maken. Het hoofd van de Royal Army Medical School, Colonel C. Ticehurst, treedt op als adviseur bij deze film.

Het merendeel van de opnamen werd gemaakt in Hartenstein, bij Schoonoord, de Tafelberg, de Oude Kerk in het Benedendorp in Oosterbeek en in het St. Elisabeth's Gasthuis en op de Hulkesteinseweg in Arnhem.

Wij hopen deze film op één van onze toekomstige thema-middagen te kunnen vertonen.

De filmploeg in actie voor Hartenstein:

V.l.n.r.: C. Wilson (producer), Colonel C. Ticehurst (Hoofd Opleidingsinstituut voor Britse legerartsen), P. Hopkinson (regisseur), Dr. Stuart Mawson, P. Furney (geluidsmen), T. Paynter (cameraman) en J. Randall (belichter). (foto: B. de Reus)

Tuinman van Hartenstein nam afscheid.

Op 1 oktober j.l. nam de heer E. Gerritsen afscheid als tuinman van Park Hartenstein. Al in 1950 hielp Egbert Gerritsen bij het herstel van het in de oorlog zo zwaar beschadigde park en sinds 1961 was hij vaste tuinman van Hartenstein. Vooral sinds 1978, toen het Airborne Museum in Huize Hartenstein werd gevestigd, nam het bezoek aan het Park sterk toe. Dankzij de grote zorg, die de heer Gerritsen al die jaren aan het onderhoud besteedde, kunnen wij genieten van dit fraaie, voor Oosterbeek zo karakteristieke park.

Plannen voor een nieuw "Airborne Museum" bij Nijmegen.

Op 5 mei van dit jaar werd een Stichting in het leven geroepen onder de naam "Stichting Bevrijdingsmuseum 1944", met als doelstelling: "het oprichten en instandhouden van een historisch museum rond de bevrijding van het Rijk van Nijmegen in september 1944". Het initiatief tot de oprichting van een museum werd genomen door een aantal oud-strijders van de 82nd Airborne Division, die op 17 september 1944 met haar onverwachte komst de bevrijding van deze streek inleidde. Een delegatie van hun Association kwam in september 1981 naar Nederland om de plannen te bespreken. Organisaties van het voormalige U.S. Troop Carrier Command sloten zich hierbij aan. In Nederland wil de Stichting haar doelstellingen verwezenlijken in goede verstandhouding met het Airborne Museum in Oosterbeek en met de Vereniging van Airborne Vrienden in Eindhoven. Zij hoopt op uitgebreide steun van velen in het Rijk van Nijmegen en daarbuiten, opdat de plannen voor dit nieuwe Airborne Museum spoedig kunnen worden gerealiseerd.

Heruitgave van het boek "Arnhem September 1944".

In 1969 verscheen het boek "Arnhem September 1944", samengesteld door Drs.P.R.A.van Iddekinge, historicus bij het Gemeente-Archief in Arnhem. Het boek was al enige tijd uitverkocht en het is een goede gedachte geweest om het te herdrukken. In het boek wordt aan de hand van veel foto's en een korte, sobere tekst een overzicht gegeven van de gebeurtenissen in Arnhem en Oosterbeek in september 1944. Het accent wordt gelegd op de gevechten in Arnhem zelf, waarbij de mislukte poging om op dinsdagochtend 19 september met enkele bataljons de brug te bereiken via Onderlangs en Bovenover centraal staat. Van de strijd in dit deel van Arnhem was door twee Duitse legerfotografen een uitgebreide serie foto's gemaakt, die in 1967 uit het Bundesarchiv in Koblenz tevoorschijn kwamen. Daardoor was het mogelijk om letterlijk een beeld te geven van wat zich in de ochtend van die dinsdag in Arnhem heeft afgespeeld. "Arnhem September 1944" heeft zowel een Nederlandse als een Engelse tekst. Deze heruitgave werd verzorgd door boekhandel/uitgeverij Gijsbers & Van Loon in Arnhem en kost f 24,75. Het boek is ook verkrijgbaar in het Airborne Museum.

Nieuw boek over de gebeurtenissen in de Over-Betuwe, september 1944 - juni 1945.

Het gebied tussen Arnhem en Nijmegen is tijdens en na de Slag bij Arnhem het toneel geweest van veel oorlogsgeweld, gepaard gaand met veel verliezen aan mensenlevens en met grote verwoestingen. Die periode is nu beschreven in het boek "Het Manneneiland" door Hen Bollen en Herman Jansen.

Het eerste gedeelte van het boek gaat over de pogingen van de Geallieerde troepen om de ingesloten Eerste Britse Airborne Divisie bij Arnhem te bereiken. Centraal staan hierbij de gevechten om de Waalbrug, de oversteek van de Waal door Amerikaanse parachutisten op 20 september, het verhaal van de eerste Britse tanks die de Waalbrug over wisten te komen en de raadsels rond het niet-opblazen van de Waalbrug.

Als een opmars via Elst niet mogelijk blijkt, weet de 43e Wessex Divisie na veel moeite via Valburg de op 21 september bij Driel gelande Poolse parachutisten te bereiken. Polen en troepen van het Dorsetshire Regiment proberen dan de bij Oosterbeek ingesloten Britten te versterken. Deze pogingen hebben echter weinig succes. In de nacht van 25 op 26 september trekken de restanten van de Britse luchtlandingsdivisie zich terug over de Rijn. Vanaf dat moment proberen de Duitsers het kleine Geallieerde bruggehoofd in de Betuwe te veroveren. Zij doen ook verschillende pogingen om de Waalbrug bij Nijmegen te vernielen, zelfs met behulp van speciaal opgeleide kikvorsmannen en eenmansduikboten. Het kwetsbare bruggehoofd blijft echter in Geallieerde handen.

Voor de burgerbevolking wordt het leven echter vrijwel onhoudbaar, vooral als de Duitsers begin december de Betuwe onder water laten lopen. Op last van de Geallieerden wordt de bevolking geëvacueerd. Uiteindelijk blijven slechts ca. 1000 mannen achter. Hun avonturen, leven en werken in dit barre, onder water gelopen gebied vormen het onderwerp van de rest van het boek. "Het Manneneiland" is een uitgave van TERRA in Zutphen en kost f 39,-.

Nieuwsbrief No. 9.

De volgende Nieuwsbrief verschijnt in januari 1983.